

POSTANOWIENIE

Dnia 13 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący)

SSN Maciej Pacuda (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z wniosku J. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o rekompensatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 13 października 2020 r.,

zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 28 stycznia 2020 r., sygn. akt III AUa (...),

1) oddala zażalenie,

2) przyznaje radcy prawnemu M. S. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych powiększoną o obowiązującą stawkę podatku od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej w postępowaniu zażaleniowym.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) postanowieniem z dnia 28 stycznia 2020 r. odrzucił skargę kasacyjną wniesioną przez ubezpieczonego J. W. od wyroku tego Sądu z dnia 18 czerwca 2019 r., którym zmieniono wyrok Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w B. z dnia 4 czerwca 2018 r. i oddalono odwołanie od decyzji organu

rentowego w sprawie dotyczącej rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach w formie dodatku do kapitału początkowego.

Uzasadniając swoje stanowisko, Sąd Apelacyjny stwierdził, że ubezpieczony w dniu 18 czerwca 2019 r. złożył wniosek o uzasadnienie wyroku i jego doręczenie. Odpis wyroku z uzasadnieniem został doręczony ubezpieczonemu w dniu 8 lipca 2019 r., a pełnomocnikowi ubezpieczonego w dniu 26 sierpnia 2019 r. W dniu 31 grudnia 2019 r. ubezpieczony reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 18 czerwca 2019 r. oraz odrębny wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej. Zarządzeniem z dnia 28 stycznia 2020 r. pismo procesowe zawierające wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej zostało jednak zwrócone, ponieważ nie zawierało oświadczenia o doręczeniu jego odpisu pełnomocnikowi strony przeciwnej.

Sąd drugiej instancji przypomniał regulacje art. 168 § 1 k.p.c. oraz art. 132 § 1 k.p.c. oraz stwierdził, że w orzecznictwie sądowym utrwalony jest pogląd, zgodnie z którym art. 132 § 1 k.p.c. dotyczy pism, które wymagają doręczenia przeciwnikowi, gdyż niosą w sobie informacje istotne dla niego w prowadzonym postępowaniu, rzutujące na potrzebę i kierunek podejmowanych czynności procesowych. Takim pismem, zdaniem Sądu Apelacyjnego, jest zaś odpis wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej, ponieważ jego rozpoznanie ma znaczenie dla obu stron postępowania z uwagi na możliwość podważenia prawomocności wyroku.

Sąd drugiej instancji podkreślił również, że zarządzenie o zwrocie wniosku o przywrócenie terminu spowodowało, że wniosek ten nie wywołał skutku. Skoro zaś pełnomocnik ubezpieczonego odebrał odpis wyroku z uzasadnieniem w dniu 26 sierpnia 2019 r., to w tym dniu rozpoczął bieg dwumiesięczny termin do wniesienia skargi kasacyjnej, który upłynął z dnia 26 października 2019 r. Tymczasem skarga kasacyjna została wniesiona w dniu 31 grudnia 2019 r., a więc z przekroczeniem terminu. To powodowało zaś, że na art. 398⁶ § 2 k.p.c. podlegała ona odrzuceniu.

Ubezpieczony J.W. wniósł do Sądu Najwyższego zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 28 stycznia 2020 r., zaskarżając to

postanowienie w całości i zarzucając mu naruszenie przepisów postępowania, to jest:

1. art. 132 k.p.c., przez uznanie, że wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej wymagał doręczenia go pełnomocnikowi pozwanego w sytuacji, gdy zasadą jest, że ZUS działa poprzez swoich pełnomocników, którzy co do zasady są pracownikami organu rentowego, a pełnomocnik, który otrzymał sprawę jako sprawę z urzędu nie miał wiedzy o udziale w niej pełnomocnika zawodowego;

2. art. 132 k.p.c., przez uznanie, że wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej jest pismem procesowym wymagającym bezpośredniego doręczenia go pełnomocnikowi drugiej strony;

3. art. 168 k.p.c., przez uznanie, że pełnomocnik z urzędu otrzymał od sądu uzasadnienie wyroku w dniu 26 sierpnia 2019 r. w sytuacji, gdy ubezpieczonemu został przyznany drugi pełnomocnik z urzędu w październiku i pełnomocnik ten żadnych dokumentów z wyjątkiem zaskarżonego postanowienia oraz zarządzenia o zwrocie pisma nie otrzymał, a wiedzę czerpał wyłącznie z informacji uzyskanej od ubezpieczonego oraz z uzasadnienia otrzymanego od ubezpieczonego w dniu 31 października 2019 r.

Powołując się na tak sformułowane zarzuty, żalący się wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozpatrywane w niniejszym postępowaniu zażalenie jest nieuzasadnione.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, że postanowienia w przedmiocie odrzucenia lub oddalenia wniosku o przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowej nie są orzeczeniami kończącymi postępowanie w sprawie i nie podlegają samodzielnemu zaskarżeniu (por. uchwałę składu siedmiu Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2000 r., III CZP 1/00, OSNC 2001 Nr 1, poz. 1 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 października 2002 r., II CZ 109/02, LEX nr 75273; z dnia 21 marca 2013 r., II CZ 4/13, LEX nr

1341668; z dnia 19 listopada 2014 r., II CZ 74/14, LEX nr 1554581). Analogiczna sytuacja występuje w przypadku zarządzenia zwrotu wniosku o przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowej (por. art. 394¹ § 2 k.p.c. w związku z art. 398 k.p.c.). I ono dotyczy bowiem postępowania mającego wpadkowy charakter, którego celem jest jedynie ocena zasadności wniosku o przywrócenie terminu, w tym zbadanie, czy zaniechanie dokonania czynności było spowodowane okolicznościami niezawinionymi przez stronę (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2000 r., III ZP 1/2000, OSNAPiUS 2000 nr 24 poz. 887).

Sąd Najwyższy przyjmuje też, że skuteczne zakwestionowanie rozstrzygnięcia o oddaleniu takiego wniosku, a w konsekwencji także o jego zwrocie, może nastąpić jedynie na wniosek strony zgłoszony w trybie art. 380 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c., na podstawie którego Sąd Najwyższy może, rozpoznając zażalenie na postanowienie o odrzuceniu apelacji bądź skargi kasacyjnej, rozpoznać także związane z nim wcześniejsze orzeczenie dotyczące wniosku o przywróceniu terminu do dokonania czynności procesowej. Według ugruntowanego w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądu, jeżeli w sprawie występuje zawodowy pełnomocnik, wniosek taki powinien jednak zostać sformułowany jednoznacznie, gdyż nie ma podstaw do przypisywania pismom wnoszonym przez profesjonalnego pełnomocnika treści wprost w tych pismach niewyrażonych (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 2014 r., I UZ 1/14, LEX nr 1467121 i orzecznictwo tam powołane, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2013 r., IV CZ 102/13, LEX nr 1430440; z dnia 10 stycznia 2014 r., I CZ 101/13, LEX nr 1415496; z dnia 4 grudnia 2013 r., II CZ 83/13, LEX nr 1418728; z dnia 30 października 2013 r., V CZ 48/13, LEX nr 1403918 oraz z dnia 24 września 2015 r., V CZ 49/15, LEX nr 1827144). Przy braku takiego wniosku, przeprowadzenie wspomnianej kontroli nie jest natomiast dopuszczalne.

Z konstrukcji zażalenia sporządzonego przez pełnomocnika, będącego adwokatem, jednoznacznie wynika, że tym środkiem odwoławczym zostało objęte postanowienie Sądu drugiej instancji w zakresie dotyczącym odrzucenia skargi kasacyjnej, ale nie zawarto w nim ani stosownego wniosku, o którym stanowi

art. 380 k.p.c., ani nawet nie powołano się na ten przepis. Przywołane w uzasadnieniu zażalenia rozważania dotyczące okoliczności uzasadniających przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowej nie mogą być zaś same w sobie uznane za taki wniosek i wywołać określonego w art. 380 k.p.c. skutku, polegającego na zweryfikowaniu orzeczenia odnoszącego się do zwrotu wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej. Dotyczy to w szczególności argumentu, że pełnomocnik ubezpieczonego pozostawał w przeświadczeniu, że w odniesieniu do obowiązku doręczenia odpisu wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej pełnomocnikowi strony przeciwnej nie ma zastosowania art. 132 § 1 k.p.c. oraz że został ustanowiony dopiero w październiku 2019 r.

W sytuacji, w której żalący się nie dał Sądowi Najwyższemu możliwości kontroli rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji dotyczącego wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej, jego zażalenie jest zatem oczywiście bezzasadne, ponieważ, jak ustalił Sąd drugiej instancji, skarga kasacyjna została wniesiona z uchybieniem terminowi określonemu w art. 398⁵ § 1 k.p.c., który nie został przywrócony stosownie do art. 168 k.p.c. Taka skarga kasacyjna podlega natomiast odrzuceniu na podstawie art. 398² § 2 k.p.c.

Ubocznie Sąd Najwyższy zauważa też, że nie ma racji skarżący, twierdząc, że art. 132 § 1 k.p.c. nie znajduje zastosowania do wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej. Co do zasady przepis ten nie dotyczy bowiem jedynie szeroko pojętych środków zaskarżenia oraz pozwu wzajemnego i wniosku o zabezpieczenie powództwa, wymienionych w art. 132 § 1¹ k.p.c. oraz pism obojętnych dla strony przeciwnej (na przykład wniosku o doręczenie odpisu wyroku z uzasadnieniem, o zwolnienie od kosztów czy o ustanowienie pełnomocnika z urzędu). Natomiast z całą pewnością odnosi się do tych pism procesowych, które mają znaczenie dla innych niż strona wnosząca osób uczestniczących w postępowaniu (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2005 r., III CZP 65/05, LEX nr 156984 oraz w postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 grudnia 2006 r., V CZ 103/06, LEX nr 610105; z dnia 16 września 2009 r., II CZ 42/09, Palestra 2009 nr 11-12, s. 275; z dnia 20 lipca 2017 r., IV CZ 32/17, LEX nr 2383258).

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że rozpatrywane zażalenie nie jest uzasadnione. Dlatego też, opierając się na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku art. art. 394¹ § 3 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania zażaleniowego na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. oraz § 16 ust. 2 w związku z § 15 ust. 2 i § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu, orzekł jak w sentencji postanowienia.